

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN
SURAT.

Manuscripts Library

S. D. P. B.

Coll. No. 314

Title Yagna Vaibhava Khanda.

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN, SURAT

Shastri Dinmanishankar Pustak-Bhandara

No.: 314 Subject: vedic lit.

Title: Yagna Saibhava Khanda.

Author: — Scribe: —

Date of the work: — Date of the Ms.: —

Place of the work: — Place of the Ms.: —

Size: 7.4" by 4.1" Extent: 6 foll.

Language: Sanskrit. Script: Devanāgarī

Remarks: —

सतैः उवाचा सावित्री मथ वक्ष्यामि व्याहृत्या शिरसा सह
 भस्मदिवा हृतीनां तु मुनयः परिकीर्त्तितः ॥ ३॥ अत्रिर्देव
 श्मकुत्सश्च वशिष्ठो गौतमस्तथा ॥ काश्यपश्चां गिराश्च
 तिस्रमेणमुनिपुंगवाः ॥ व्याहृतीनां क्रमेणैव ब्रह्मं सिद्धयिता ॥ ३॥
 त्रितु ॥ देवी गायत्री माघं स्यादुक्तिस्तदन्तरं ॥ अतुष्टु
 रूतं पंडितं स्त्रिष्टुपचतुर्गता तथा ॥ अग्निर्वीर्यस्तथा
 श्च वागीशो वरुणस्तथा ॥ इन्द्रश्च विश्वेदेवाश्च क्रमे
 णैव तु देवताः ॥ व्याहृतीनां तु सर्वत्र विनियोगः प्रकीर्त्तितः ॥

विश्वामित्रो मुनिः ब्रह्मं गायत्रीं देवतारविः ॥ सावित्र्या वेदविष्णुः
 शिव एवाधिदेवता ॥ अत्रिपदा सावित्री षड्विंशैः श्रुतुष्व
 दा ॥ उपेसा वत्रिपदेया प्रज्ञायां चतुष्पदा ॥ ओमापो सोमि
 ततजयन्ताः शिर उत्तमं ॥ रुषिर्ब्रह्मास्पमं न स्पृष्टं दोष्टुष्टुप्र
 कीर्त्तितः ॥ देवता परमात्मैव प्रोक्तो वेदार्थविदिति ॥ यथेष्टसा
 धने चास्पविनियोग उदाहृतः ॥ सावित्री त्रिपदा ज्ञेया षड्वि
 ष्विंशः पंचशीर्षका ॥ अत्रि वरुणसुखाष्टका पुंडरीकदले कथा ॥ ३॥
 रूपं तु सांस्कृत्यपाद न स्यात् प्रकीर्त्तितः ॥ इत्यादि कथं

मातुर्द्वितीयादह्निणामता ॥ ११ ॥ पश्चात्तद्विदुः तृतीया च चतुर्थी
 चोत्तरामता ॥ उर्ध्वोद्विषं च मीतुः ॥ १२ ॥ षष्ठ्यधोद्विषं च तृतीया ॥ १३ ॥
 अष्टादशपुराणानि नानि स्यान्मूर्तिभिराः ॥ १४ ॥ गङ्गा रंसा विमो
 आश्रयान्तरं ॥ स्तनौष्ठं दां सि हृदयं धर्मशास्त्रमङ्गलम् ॥ १५ ॥
 बाह्वोऽप्यशस्त्रं तु कण्ठोऽस्त्रं च यंत्रं तथा ॥ शिरसाङ्गानि शार्ङ्गं ॥ १६ ॥
 निवक्रमाग्निर्महाधुतिः ॥ मीमांसा लक्षणां तस्यां श्रेष्ठं चार्थं
 वैयाकृत्यः ॥ १७ ॥ ब्रह्मा मूर्ध्नि शिरसा रुद्रो विष्णुः सत्त्वात् प्रक्रीर्ति
 तः ॥ तस्याः सत्त्वशरीरं च शस्त्रं वेदांतं संहितं ॥ १८ ॥ अंत

यो मां शिवः साक्षात् सां वष्मं राधुं शेखरः ॥ स्वशरीरे तु सा विभो वि
 मसेदं च नृमातुः ॥ १९ ॥ पादाङ्गुली तु तुल्ये तु तं घ्रातुं प्रदेशके
 उरुदेशे च तुल्यं च गुह्यं दृष्टे च तथैव च ॥ २० ॥ कटिप्रदेशे ना
 नौ च ऊर्ध्वे स्तनयोर्हृदि ॥ कंठे च वदने तालौ नामिकायां च
 चक्षुषोः ॥ २१ ॥ नुवोर्मध्ये ललाटे च पर्ववक्त्रे तथैव चादक्षिणे
 पश्चिमे चैव तथैव बाललोभात्माः ॥ २२ ॥ उत्तरे च तथा मूर्ध्नि
 मासः सम्पन्नक्रीर्तितः ॥ प्रथमं पञ्चाकारो द्वितीयः स्या
 मरवहिः ॥ २३ ॥ तृतीयः पिङ्गलः ॥ चोक्तं तु यो मुनिस्ततः
 माः ॥ इन्द्रनीलसमः प्ररब्धः पञ्चमः पावकप्रभः ॥ २४ ॥ षष्ठः

वक्रिप्रभस्तद्वत्तममप्याजि वर्णकः॥ विष्णुवर्णनिनः सा द्वादष्ट
 मः पद्मिनाष्ठितः॥ २३॥ तत्परोरक्तगौराभः श्यामस्तत्परमः स्मृतः॥
 नवमस्तत्परकावर्णो देशमः हस्तवर्णकः॥ २४॥ शुक्लवर्णः परोवर्णः
 पीतवर्णः परः स्मृतः॥ शुक्लवर्णः परोवर्णः पञ्चरागप्रभः परः॥
 तत्परशशिसंक्राशः पांडुरः परमो मतः॥ तत्परोरक्तगौराभः इंद्र
 नीलसमोथवा॥ २५॥ गोरक्तसदृशमप्यस्तत्परः सूर्यसंनिभः॥
 नीलोत्पलदलप्रखो वर्णस्तत्परमस्तथा॥ शंखकुंदेवर्णः नः
 सा द्वादष्टः परः स्मृतः॥ तत्परो दीपसंक्राशः त्रैमा धर्णः प्रदीर्घ
 ताः॥ २६॥ वैचिवर्णस्तु सावित्र्यामरुपातवनाशनाः॥ उपपात

१५३

कृपापानां वर्णकै च न बाधकाः॥ २७॥ वैच न ह्युपापानां नाश
 काः स्युर्न संशयः॥ नानेतोयसमं पानां न चारि सा परं तपः॥ २८॥
 न सावित्रीसमं ह्यं न सा ह्यरतिसमं हुतं॥ यो नो स्मार्द्रंधियश्चि
 त्तायं तर्कामि स्य रूपतः॥ प्रचोदयात्परये च तत्सपदेव स्य सुयतः॥
 दातृस्य सर्वज्ञं तत्तत्प्रत्यक्षं स्य भावतः॥ २९॥ सावितुः स्वात्म
 न तं तु वरेण्यं सर्वज्ञं तु नितः॥ न ज्ञानी यदि तां न गच्छेत्तत्तत्त
 न क्षणं॥ ३०॥ तच्छब्दवाच्यं सर्वज्ञं तु गतां गीतिवारणं॥ स्यमायाश
 क्तिसंजितं शिवमृदादिसंज्ञितं॥ ३१॥ नीलग्रावां विरूपाक्षं सा

वनस्पतिलहितं। प्रादितदेवताया सुप्रेरवंपरमेश्वरं। ३५। प्रादि
 सेनापरिज्ञातं वयं धीमत्यपास्महे। सावित्राः कथितोत्तरार्धः संग्रहे
 समयादरात्। ३६। एवमर्थं गुरोर्ले आदत्ता तस्मै नमो नमो। चतुर्वि
 शतिकं लक्षं जपेद्व्यग्रतः सुधीः॥ ३७। पहा पात व्रमुक्तो पिसिद्धिं
 त्रेत्रयेद्विज्ञः। मासेन दुदुया नोत्री सस्त्राणां चतुष्टयं। ३८। विनि ॥ ४१
 योगानयानेन मंत्रेणैव प्रसाधयेत्॥ स्नात्वा प्रातर्जपन्ति संसह
 संश्रद्धया सह। ३९। अपोहिताथं सक्ते लभते नात्र संशयः। दुष्टा
 तुल्यदिरं समग्रं घृताक्तं हव्यवाहेन। ४०। राहुग्रस्ते रवौ विप्रालं ध

उमुक्तमं। राहुसूर्यसमावाये तर्पयेत् सास्वरं रंजलैः। ४२। सर्ववर्मस
 मर्दिः स्यात् नात्र काया विचारणा। वरा वचनं तोदुत्वा यदपि वा सह
 मानवः। ४३। गवांगोष्ठे सह स्त्रं तु बहु क्षीरां लनेतगां। शास्त्रास्तं दु
 लहमेन वन्या सिद्धिर्भाविष्यति। ४४। रात्रि बीजं स्पर्मै होत प्राज्ञा
 मिष्टमवाधुयात्। सावित्रा जलमापयत्तस्त्रा चाष्टद्वयं सह स्त्रं व
 त्रिषे कंद्विज्ञः कुर्मोद दुस्वप्नादिनिवृत्तये। क्षीरासरोजपेज
 रमपमं लुविनाशये। ४५। घृतासरोजपेद्विद्यां लभते नात्र सं
 शयः। नात्रिमात्रे जले स्त्रिद्यां जपेत्तु संसमाहितः। ४६। अष्टकं

महाराजसंज्ञतेनात्र संशयः। पात्नाशपुष्पहोमेन मरुतोऽश्रियम
श्रुते। ४९॥ वेतसैर्लुहपादौ वृष्टिं शोधयवाधुयात्। मधुहो
मेन विप्रं शराज्ञानं वशमाधुयात्। पायासं मधुना हुत्वा स्त्री
वशं लभते चिरात्। वैवलेधृतो मेन सर्वं कामानवाधुयात्।
५०॥ अन्नोऽस्य होमस्तथा न्नं प्राधुयादचिरेण तु। पंचगव्या ॥ ५१॥
शतोलहं हस्त्राज्ञातिस्त्रो भवेत्। ५२॥ हस्तुमाने हस्त्रे स्त्रि
त्याहुपेत्प्रसर्धित्ति श्रुतः। युद्धे विलयमाप्नोति सरस्त्रं को
धसंयुतः। ५३॥ अर्धस्य सामिहो हुत्वा तीक्ष्णैलेन सादरं॥

सक्ता हा मारयेच्छुमते विप्रं न संशयः। परशत्रोः प्रतिहतिं न
मावालिख्यात्वा चेतदुदितमात्रं पतुपादेन हृपेच्छुर्विनि
स्पतिः। ५४॥ सावित्राप्रतिलोमास्पदनिचारेषु प्रमेक्षु। मारणे व
लेशः शत्रोर्बलास्त्रे प्रतिलोमतः। ५५॥ गुरुप्रसादतो ज्ञेयमनर्थ
वरमन्यथा। शान्तये ह्युह्यादग्नौ दृतेन पयसा पिवा। ५६॥ पंचग
व्येन वा हुत्वा तिलैर्वा शान्तिमाधुयात्। आम्नपर्णस्पहोमेन
सर्वद्विनाशनं। ५७॥ उद्वरज्ज्वात्सैर्गोमिहोऽप्ययच्छयः।
पयसा ज्ञेन वा हुत्वा शान्तिः सर्वं यत्पुष्पपां। ५८॥ शान्तये सर्वदोषा

णं ह्यनुमानं जलेन पेतुः अभिमंत्रयितुं न स्मर्यसे द्रुतादिशां
तये। प० बहुनोक्ते न विविप्राह पेनास्याम्पुहोमतः। अत्री एंसव
माप्नोति न त्रयं देह वारणं॥ पु० ह्यनेष्टा तत्पसादेन लेभते च
द्विजोत्तमः। सावित्री उपयज्ञेन ह्यनयज्ञमवाप्नुयात्। ५०
तिश्चास्त्रं पुराणे सूत संहितायां यज्ञवैभवस्यैव सावित्री वि
वरणं नाम प्रष्टव्यम्॥ श्रीः॥ ॥ श्रीः॥ श्रीः॥ श्रीः॥ श्रीः॥

२२५